

بسمه تعالی

دستورالعمل اجرایی آموزش پیشگیری از مواجهه با دو دست دوم به جامعه

اصفهان 1397

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

مقدمه :

در سال ۲۰۱۱، سازمان ملل متحد تصمیمی گرفت که پس از آن، کمیته منطقه مدیترانه شرقی سازمان بهداشت جهانی نیز به آن حالت اجرایی بیشتری داد. بر اساس این تصمیم، کشورها تعهد کردند عوامل خطر ناشی از بیماری های غیرواگیر که باعث مرگ زودرس می شود تا سال ۲۰۲۵ طوری مهار شود که در نهایت و تا آن سال، ۲۵ درصد از این مرگ ها کاهش یابد.

تعهد ایران به اجرای برنامه سازمان ملل

در تیرماه سال 1395، نشست منطقه ای سازمان بهداشت جهانی منطقه مدیترانه شرقی با حضور نمایندگان وزارت بهداشت در بیروت، پایتخت لبنان برگزار شد. مسئولان وزارت بهداشت و درمان ایران دو الگوی نسبتاً متفاوت ولی با رویکرد یکسان در پیشگیری از چهار بیماری غیرواگیر و چهار عامل خطر مشترک بین آنها و همچنین کلیات برنامه و تبیین وضعیت موجود به همراه رویکرد ایران تا سال ۲۰۲۵ و سند ملی پیشگیری از بیماری های غیرواگیر را ارائه دادند.

به این ترتیب مصوب شد که سند ملی پیشگیری از بیماری های غیرواگیر تا زمان حضور مدیر کل سازمان جهانی بهداشت خانم دکتر مارگارت چان در ایران تکمیل شود و در حضور ایشان از این سند ملی رونمایی شود.

بیماری های غیرواگیر شامل بیماری های قلبی و عروقی، سرطان، بیماری های مزمن تنفسی و دیابت هستند و عوامل خطر مشترک آنها فعالیت فیزیکی ناکافی، رژیم غذایی ناسالم، مصرف دخانیات و مصرف الکل هستند.

این سند به کلیه دانشگاه های علوم پزشکی کشور ابلاغ گردید لذا در راستای اجرای این سند در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و ابلاغ زیر کمیته های تخصصی، برنامه اجرایی - عملیاتی پیشگیری و کنترل دخانیات معاونت بهداشتی در سال 1397 تهیه و تدوین گردید .

اهداف 13 گانه سند ملی پیشگیری و کنترل بیماری های غیرواگیر و عوامل خطر مرتبط در جمهوری اسلامی ایران در بازه زمانی 1394 تا 1404

1. 25٪ کاهش در خطر مرگ زود رس ناشی از بیماری های قلبی و عروقی، دیابت، سرطان و بیماری های مزمن ریوی
2. حداقل 10٪ کاهش نسبی در مصرف الکل
3. کاهش 20٪ از میزان شیوع فعالیت بدنی ناکافی
4. 30٪ کاهش نسبی در متوسط مصرف نمک
5. 30٪ کاهش نسبی در شیوع استعمال دخانیات در افراد بالاتر از 15 سال
6. 25٪ کاهش نسبی در شیوع فشارخون بالا
7. ثابت نگه داشتن میزان بیماری دیابت و چاقی
8. دریافت دارو و مشاوره (از جمله کنترل قند خون) توسط حداقل 70٪ از افراد واجد شرایط برای پیشگیری از حمله های قلبی و سکته مغزی
9. 80٪ دسترسی به تکنولوژی و داروهای اساسی قابل فراهمی شامل داروهای ژنریک مورد نیاز برای درمان بیماری های غیرواگیر در بخش خصوصی و دولتی
10. به صفر رساندن میزان Trans Fatty Acid در روغن های خوراکی و محصولات غذایی
11. 20٪ کاهش نسبی در میزان مرگ و میر ناشی از سوانح و حوادث ترافیکی
12. 10٪ کاهش نسبی در میزان مرگ و میر ناشی از مصرف مواد مخدر
13. 20٪ افزایش دسترسی به درمان بیماری های روانی

این سند به کلیه دانشگاه های علوم پزشکی کشور ابلاغ گردید. لذا در راستای اجرای این سند در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و ابلاغ زیر کمیته های تخصصی، برنامه های آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم، احیاء برنامه ترک سیگار در سیستم بهداشتی و کنترل مراکز توزیع در سال 1397 مد نظر قرار گرفت و دستورالعمل اجرایی آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم در سال 1397 به شرح ذیل ابلاغ شد و سایر دستورالعمل ها نیز متعاقباً اعلام می گردد. امید است با همت نیروهای تلاشگر در عرصه بهداشت با اجرای این دستورالعمل در کلیه سطوح بهداشتی، شاهد دستیابی به اهداف پیشگیری و کنترل دخانیات در جامعه و کاهش پیامدهای مضر آن باشیم.

هدف کلی :

30٪ کاهش نسبی در شیوع استعمال دخانیات در افراد بالاتر از 15 سال

استراتژی ها :

- 1- برنامه درون سازمانی آموزش خطرات دود دست دوم جهت پیشگیری و کنترل مصرف دخانیات در برنامه پیشگیری و کنترل عوامل خطر بیماریهای غیرواگیر
- 2- برنامه برون سازمانی آموزش خطرات دود دست دوم جهت پیشگیری و کنترل مصرف دخانیات در برنامه پیشگیری و کنترل عوامل خطر بیماریهای غیرواگیر

اهداف اختصاصی استراتژی اول

در سطح مرکز بهداشت شهرستان :

- 1- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 100٪ مراقبین سلامت ، بهورزان ، پزشکان و ماماهاى تحت پوشش
- 2- آموزش شیوه های ارائه محتوا به گروه هدف به 100٪ مراقبین سلامت ، بهورزان ، پزشکان و ماماهاى تحت پوشش

در سطح واحدهای بهداشتی:

- 1- آموزش 100٪ مادران باردار و شیرده تحت پوشش توسط ماما
- 2- آموزش 100٪ دانش آموزان تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز
- 3- آموزش 20٪ جوانان 18-29 سال خانوارهای تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز
- 4- آموزش 50٪ بانوان 30-59 سال خانوارهای تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز
- 5- آموزش 5٪ سفیران سلامت خانوارهای تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز
- 6- آموزش 30٪ سالمندان خانوارهای تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز
- 7- انجام پیش آزمون و پس آزمون جهت 10٪ از فراگیران

اهداف اختصاصی استراتژی دوم

در سطح مرکز بهداشت شهرستان

- 1- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 20٪ شاغلین در صنوف
- 2- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 100٪ کارشناسان بهداشت حرفه ایی کارخانجات
- 3- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 30٪ مردان 30-59 سال در کارخانجات
- 4- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 20٪ کارکنان ادارات
- 5- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 30٪ مربیان مهدکودک
- 6- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 100٪ رابطین ادارات
- 7- آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 20٪ دانشجویان
- 8- اطلاع رسانی عمومی توسط شهرداری
- 9- اطلاع رسانی عمومی توسط رسانه ها
- 10- انجام پیش آزمون و پس آزمون جهت 10٪ فراگیران

ریز فعالیت ها و مسئول اجرا:

ردیف	فعالیت و اقدام	مسئول اجرا	همکار	زمان اجرا	محتوای آموزشی	پایش و ارزشیابی	نحوه گزارش دهی
مرکز بهداشت شهرستان							
1	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 100٪ مراقبین سلامت ، بهورزان ، پزشکان و ماماهاى تحت پوشش	سلامت روان سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس		پایان آبان 97	کلیه جزوه های آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون و آمار افراد آموزش دیده طبق فرم گزارش تا پایان آذر 97
2	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 20٪ شاغلین در صنوف	گروه بهداشت محیط		پایان بهمن 97	جزوه ویژه صنوف آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات / <u>جزوه عمومی / جزوه محیط کار</u>	پیش آزمون و پس آزمون	---
3	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 100٪ کارشناسان بهداشت حرفه ایی کارخانجات	واحد بهداشت حرفه ای		پایان بهمن 97	جزوه ویژه <u>صنوف</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات / <u>جزوه عمومی / جزوه محیط کار</u>	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون و آمار افراد آموزش دیده طبق فرم گزارش تا پایان آذر 97
4	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 30٪ مردان شاغل در کارخانجات	واحد بهداشت حرفه ای		پایان بهمن 97	جزوه ویژه <u>صنوف</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات / <u>جزوه عمومی / جزوه محیط کار</u>	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون

ادامه جدول ریز فعالیت ها

ردیف	فعالیت و اقدام	مسئول اجرا	همکار	زمان اجرا	محتوای آموزشی	پایش و ارزشیابی	نحوه گزارش دهی
5	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 20٪ دانشجویان	واحد سلامت نوجوانان ، جوانان ومدارس		پایان بهمن 97	جزوه ویژه آموزش جوانان آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
6	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 30٪ کارکنان آموزش و پرورش و مدیران مدارس	واحد سلامت نوجوانان ، جوانان ومدارس واحد آموزش سلامت		پایان آذر 97	جزوه عمومی آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
7	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 20٪ کارکنان ادارات	واحد آموزش سلامت سلامت روان		پایان بهمن 97	جزوه عمومی آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
8	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 30٪ مربیان مهد کودک	واحد سلامت کودکان		پایان بهمن 97	جزوه ویژه کودکان آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
9	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل مصرف دخانیات به 100٪ رابطین ادارات	واحد آموزش سلامت		پایان بهمن 97	جزوه عمومی آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون

ردیف	فعالیت و اقدام	مسئول اجرا	همکار	زمان اجرا	محتوای آموزشی	پایش و ارزشیابی	نحوه گزارش دهی
10	اطلاع رسانی عمومی توسط شهرداری	معاون محترم فنی واحد روابط عمومی		پایان بهمن 97	جزوه <u>عمومی</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
11	اطلاع رسانی عمومی توسط رسانه ها	معاون محترم فنی واحد روابط عمومی		پایان بهمن 97	جزوه <u>عمومی</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
واحد های بهداشتی							
1	آموزش 100% مادران باردار تحت پوشش	توسط ماما		به طور مستمر	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>مادران باردار</u> با دود دست دوم مواد	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
2	آموزش 100% مادران شیرده تحت پوشش	توسط ماما		به طور مستمر	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>کودکان ، دانش آموزان و مادران</u> <u>شیرده</u> با دود دست دوم مواد	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
3	آموزش 100% مدارس تحت پوشش	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>کودکان ، دانش آموزان و مادران</u> <u>شیرده</u> با دود دست دوم مواد دخانی	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون

ردیف	فعالیت و اقدام	مسئول اجرا	همکار	زمان اجرا	محتوای آموزشی	پایش و ارزشیابی	نحوه گزارش دهی
4	آموزش 20٪ جوانان 18-29 سال خانوارهای تحت پوشش	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>جوانان</u> با دود دست دوم مواد دخانی	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
5	آموزش 100٪ بانوان 30-59 سال مراجعه کننده	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه <u>عمومی</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
6	آموزش 5٪ سفیران سلامت خانوارهای تحت پوشش توسط مراقب سلامت و بهورز	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه <u>عمومی</u> آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی وقوانین کنترل مصرف دخانیات	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
7	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 100٪ سالمندان مراجعه کننده به واحدهای بهداشتی	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>سالمندان</u> با دود دست دوم مواد دخانی	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون
8	آموزش پیشگیری از مواجهه با دود دست دوم مواد دخانی و قوانین کنترل و مصرف دخانیات به 10٪ سالمندان شرکت کننده در کلاس شیوه ها	توسط مراقب سلامت و بهورز		پایان بهمن 97	جزوه آموزش پیشگیری از مواجهه <u>سالمندان</u> با دود دست دوم مواد دخانی	پیش آزمون و پس آزمون	اعلام میانگین نمره پیش آزمون و پس آزمون

